

Nr 215.

Av herr **Wagnsson m. fl.**, om pensionstillägg för budgetåren 1945/46 och 1946/47 å vissa tjänste- och familjepensioner.

I proposition nr 3 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag dels om tillfälligt lönetillägg under budgetåret 1945/46, dels ock om provisoriskt lönetillägg under budgetåret 1946/47 för vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl.

I sitt uttalande till det till propositionen fogade statsrådsprotokollet anför vederbörande departementschef bland annat, att grundlönenivån i avlöningsreglementena är avvägd med hänsyn tagen till löneutvecklingen på allmänna arbetsmarknaden och levnadskostnadernas utveckling fram till år 1935 samt att lönerna i begränsad omfattning äro automatiskt rörliga i förhållande till den fortsatta utvecklingen av levnadskostnaderna. Det för sådant ändamål utgående rörliga tillägget uppnådde år 1940 sitt maximum 15 procent, då levnadskostnadsstalet uppgick till och överskred 120 (1935 = 100). Den ytterligare levnadskostnadsstegringen har föranlett, att från och med år 1941 särskilda kristillägg beviljats å de lönebelopp, varå rörligt tillägg beräknas. För närvarande utgör kristillägget 16 procent motsvarande levnadskostnadsstalet 152. Jämväl de löner, som utgå enligt äldre bestämmelser, äro i allmänhet rörliga med levnadskostnaderna.

Vidare erinrar statsrådet om tillsättningen av 1945 års lönekommitté samt att denna, med aktgivande på utvecklingen av det ekonomiska läget och löneutvecklingen på den allmänna arbetsmarknaden, borde ha som en uppgift att pröva i vilken mån och på vilka vägar den genomsnittliga lönenivån skulle kunna återföras till förkrigstidens reallönestandard.

Då den nya löneregleringen icke beräknas kunna träda i kraft tidigare än den 1 juli 1947 har det ansetts, att statstjänstemännen i allmänhet borde få såväl provisoriskt lönetillägg för budgetåret 1946/47 som tillfälligt lönetillägg för innevarande budgetår.

Några motsvarande tillägg för statens pensionerade tjänstemän och arbetare ha däremot icke föreslagits.

I den proposition, som låg till grund för 1940 års urtima riksdags beslut om kristillägg, anförde vederbörande departementschef, att kristillägg syntes också böra tillkomma tjänstepensionärer, å vilkas pensioner dyrtidstillägg av statsmedel utginge. Härunder föll även viss förutvarande arbetarpersonal. Därjämte borde kristillägg utgå å familjepension enligt allmänna familjepensionsreglementet samt å vissa andra familjepensioner.

Dylika kristillägg utgå åt statspensionärer och å familjepensioner från och med år 1941 under samma förutsättningar och enligt i princip samma regler som kristillägg åt löntagare med rätt till rörligt tillägg.

Det nu ifrågasatta provisoriska lönetillägget åt statstjänstemännen avser att giva dessa en större kompensation än den av 1940 års urtima riksdag beslutade och kan betraktas som en höjning av det utgående kristillägget, varvid dock höjningen enligt Kungl. Maj:ts förslag i stort sett skulle bli lika för alla oberoende av löneställningen. Det hitintills utgående kristillägget beräknas kompensera hälften av den efter år 1940 inträdda kostnadsökningen, dock med viss begränsning för de befattningshavare, vilkas månadslön överstiger 900 kronor. Enligt nu föreliggande förslag skulle i stort sett reallönen i lönelägena upp till och med 7 löneklassen återföras till eller överstiga nivå vid krigsutbrottet.

Med hänsyn till att pensionärerna i fråga om rätt till dyrtidstillägg, rörligt tillägg och kristillägg hitintills i princip varit likställda med i tjänst varande befattningshavare synes det anmärkningsvärt, att pensionärerna nu ej kommit i åtanke.

I huvudsak samma skäl, som anförts för behovet av provisoriskt lönetillägg åt tjänstemännen, kunna anföras för motsvarande tillägg åt pensionärerna. Dessa äro i minst lika stort behov av kompensation för de höga levnadskostnaderna, enär pensionerna äro avsevärt lägre än lönerna. Visserligen har en pensionär i regel inga barn att draga försorg om eller skulder att förränta och amortera, men å andra sidan har han själv och i allmänhet även hans hustru nått den ålder, att de behöva mera hemhjälp och ha större kostnader för sjukvård och läkarvård än förut. Pensionärerna ha nämligen icke i likhet med tjänstemännen fri läkarvård och medicin eller bidrag till kostnaderna för vistelse på sjukhus.

I detta sammanhang bör man ej heller bortse från att de under föregående år höjda lönerna för ett mycket stort antal arbetare i kommunal och enskild tjänst och de ökade inkomsterna för många företagare liksom även den nu föreslagna löneförhöjningen åt statens tjänstemän komma att försämra penningvärdet och motverka levnadskostnadernas förbilligande, en omständighet, som ytterligare talar för att även pensionärernas förmåner behöva förbättras. Likaväl som det stora flertalet löntagare i allmän och enskild tjänst numera anses böra få en reallön, som i stort sett motsvarar 1939 års löneläge, synes billighet och rättvisa kräva motsvarande förmån för pensionärerna.

De enligt senaste pensionsreglementen utgående pensionerna utgöra i genomsnitt två tredjedelar av motsvarande löner å C-ort. Enligt nu föreliggande förslag till provisoriskt lönetillägg skulle tjänstemännen i ortsgrupperna A—C få ett tillägg på 720 kronor under budgetåret 1946/47 samt dessutom ett tillfälligt lönetillägg på 300 kronor under innevarande budgetår. Motsvarande pensionstillägg synes därför böra utgå med två tredjedelar av nämnda belopp eller med 480 kronor under budgetåret 1946/47 och med 200

kronor i engångstillägg under budgetåret 1945/46. Här föreslagna tillägg böra givetvis tillkomma samtliga pensionärer, som innehaft sådan tjänst, som kan anses motsvara befattning, vilkens innehavare enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle komma i åtnjutande av här förenämnda tillägg.

Räknar man med att antalet pensionärer, som här böra komma i fråga, är omkring 23 000, skulle hela kostnaden för tiden 1 januari 1946—30 juni 1947 uppgå till omkring $23\,000 \times 680 = 15\,640\,000$ kronor. Detta är ju ett mycket ansevärt belopp, men utgör likväl ej fullt 10 procent av den beräknade kostnaden, 159 000 000 kronor, för motsvarande tillägg åt ifrågasvarande befattningshavare i statens tjänst.

Då som förut är nämnt kristillägg utgå på familjepensionerna under samma förutsättningar och enligt i princip samma regler som åt löntagare med rätt till rörligt tillägg, synas även de, som åtnjuta familjepension, böra komma i åtanke till provisoriskt och tillfälligt lönetillägg. Enligt allmänna familjepensionsreglementet utgör familjepensionsunderlaget 37 å 44 procent av motsvarande tjänstepensionsunderlag. Med hänsyn härtill synes för budgetåret 1946/47 provisoriskt pensionstillägg till familjepensionsunderlaget böra utgå med 180 kronor och tillfälligt pensionstillägg under budgetåret 1945/46 med 75 kronor. Finnas efter en befattningshavare flera familjepensionsberättigade torde nu ifrågasatta tillägg böra ökas med belopp enligt de procenttal, som finnas angivna i 9 § av allmänna familjepensionsreglementet den 30 december 1941.

Under återopande av det anförda hemställa vi,

att riksdagen måtte medgiva, dels att tillfälligt pensions-
tillägg under budgetåret 1945/46, dels ock att provisoriskt
pensionstillägg under budgetåret 1946/47 må i huvudsaklig
överensstämmelse med här ovan föreslagna grunder utgå
dels till f. d. befattningshavare, vilka åtnjuta pension å så-
dan tjänst, som kan anses motsvara befattning, vilkens inne-
havare enligt Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 3 till
1946 års riksdag skulle komma i åtnjutande av där omför-
mällda tillägg, dels ock till dem, som uppbära familjepen-
sion efter dylika befattningshavare.

Stockholm i januari 1946.

Ruben Wagnsson.

V. Åman.

Ture Nerman.

Ernst Hage.

Emil Petersson.

Edwin Berling.

Bengt Elmgren.

Ragn. Bergh.

Erik Arrhén.

David Norman.

Josef Hagman.

Gustaf Fahlander.

Fredrik Ström.

Å. Holmbäck.